

## **Postanowienie z dnia 10 grudnia 2003 r., V CZ 127/03**

**Oświadczenie woli w postaci elektronicznej dokonywane *on line* zostaje złożone z chwilą jego przejścia do systemu informatycznego prowadzonego i kontrolowanego przez odbiorcę, to jest w momencie przyjęcia oświadczenia przez serwer odbiorcy i zarejestrowania na nim odpowiednich danych.**

*Sędzia SN Marek Sychowicz (przewodniczący)*

*Sędzia SN Jan Górowski*

*Sędzia SN Iwona Koper (sprawozdawca)*

Sąd Najwyższy w sprawie z powództwa Marka C. przeciwko Zinaidzie H. o zapłatę, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 10 grudnia 2003 r. zażalenia pozwanej na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 15 lipca 2003 r.

uchylił zaskarżone postanowienie.

### **Uzasadnienie**

Postanowieniem z dnia 6 lutego 2003 r. Sąd Okręgowy w Katowicach odrzucił apelację pozwanej Zinaidy H. od wyroku tego Sądu z dnia 29 listopada 2002 r., od której – mimo wezwania – nie została uiszczona należna opłata. Ustalił, że pełnomocnik pozwanej odebrał wezwanie do opłacenia apelacji w dniu 22 stycznia 2003 r., termin do jej wniesienia upłynął zatem w dniu 29 stycznia 2003 r., podczas gdy pozwana uiszczała ją w dniu 30 stycznia 2003 r.

Postanowienie to uchylone został przez Sąd Apelacyjny w Katowicach na skutek zażalenia pozwanej postanowieniem z dnia 11 kwietnia 2003 r. Sąd Apelacyjny stwierdził, że w sprawie nie zostało wyjaśnione, od kiedy rozpoczął bieg termin do opłacenia apelacji, ze względu na rozbieżność dat potwierdzających odbiór wezwania do uiszczenia wpisu, a co za tym idzie, nie jest możliwe dokonanie oceny, czy został on uiszczony w terminie. Przesądził natomiast, że za datę uiszczenia wpisu uznać należy datę przyjęcia przelewu przez bank, a nie, jak

podnosiła skarżąca, datę polecenia przelewu dokonanego za pośrednictwem sieci internetowej.

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 15 lipca 2003 r. Sąd Apelacyjny odrzucił apelację pozwanej na podstawie art. 370 i 373 k.p.c. Stwierdził, że wezwanie do uiszczenia należnej od niej opłaty doręczone zostało pełnomocnikowi pozwanej w dniu 22 stycznia 2003 r., datą zaś jej uiszczenia jest dzień 30 stycznia 2003 r., co wynika z bankowego dowodu wykonania przelewu, z oznaczoną na ten dzień datą wpływu przelewu do banku. Podtrzymał swoje uprzednie stanowisko, że datą uiszczenia opłaty jest data przyjęcia przelewu przez bank, a nie data dokonania polecenia przelewu za pośrednictwem sieci internetowej w dniu 29 stycznia 2003 r. o godz. 23.35.

W zażaleniu od tego postanowienia pozwana, wnosząc o jego uchylenie i nadanie apelacji przepisanego biegu, zarzuciła, że wyraziła wolę dokonania zapłaty wpisu w dniu 29 stycznia 2003 r. przez skierowanie do banku dyspozycji dokonania przelewu na rzecz sądu kwoty wpisu, dysponując przy tym na swoim rachunku tą kwotą. Bez znaczenia jest natomiast, że przelew zaksięgowano w banku w dniu 30 stycznia 2003 r. i w tym dniu wykonano polecenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Za ugruntowany w orzecznictwie Sądu Najwyższego uznać należy pogląd, że w razie uiszczenia opłaty sądowej przelewem, datą jej uiszczenia jest data przyjęcia polecenia przelewu przez bank, w którym zlecający ma rachunek, jeżeli przelew w dniu jego przyjęcia lub w terminie zakreślonym przez sąd do uiszczenia opłaty miał pokrycie na rachunku zleceńodawcy (postanowienie z dnia 27 stycznia 1969 r., I PZ 76/68, OSNCP 1969, nr 9, poz. 167, uchwała z dnia 16 grudnia 1983 r., III PZP 47/83, OSNC 1984, nr 7, poz. 110 lub postanowienie z dnia 30 listopada 2000 r., I CZ 11/00, nie publ.).

Skierowane przez stronę do banku polecenie dokonania przelewu określonej kwoty na konto sądu stanowi czynność prawną w rozumieniu prawa cywilnego, podjętą w ramach umowy rachunku bankowego. Zgodnie z zasadą swobody formy oświadczeń woli, którą wyraża art. 60 k.c., wola osoby skierowana na wywołanie określonego skutku prawnego, związanego z dokonywaną czynnością prawną, może być uzewnętrzniona w każdy dowolny sposób ujawniający ją w sposób dostatecznie zrozumiały dla adresata, w tym również w postaci elektronicznej. Wyodrębnienie, w ramach art. 60 k.c., oświadczeń woli w postaci elektronicznej

nastąpiło ustawą z dnia 18 września 2001 r. o podpisie elektronicznym (Dz.U. Nr 130, poz.1450).

Elektroniczna postać czynności bankowych już wcześniej unormowana została wprost w art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (jedn. tekst: Dz.U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665), zgodnie z którym oświadczenia woli składane w związku z dokonywaniem czynności bankowych mogą być wyrażane za pomocą elektronicznych nośników informacji, jeżeli dokumenty związane z tymi czynnościami będą w należyty sposób utworzone, utrwalone, przechowywane i zabezpieczone, przy czym czynność dokonana w tej formie spełnia wymagania formy pisemnej. Wymieniony przepis stworzył podstawę do posługiwania się w sferze czynności bankowych, w obrocie z klientami banku, dokumentami elektronicznymi. Ma on zastosowanie, gdy strony umówiły się co do sposobu sygnowania informacji przekazywanych sobie za pomocą nośników elektronicznych.

Wyrażony w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2003 r., I CKN 384/01 ("Izba Cywilna" 2004, nr 3, s. 37) pogląd precyzujący pojęcie złożenia oświadczenia woli w formie elektronicznej wskazuje na konieczny warunek zgody adresata na taki sposób składania oświadczeń woli. Na gruncie prawa procesowego, dokument sporządzony i utrwalony na elektronicznym nośniku informacji należy uznać – na równi z oświadczeniem utrwalonym za pomocą pisma na nośnikach tradycyjnych (na papierze) – za dokument w rozumieniu przepisów art. 244 i nast. k.p.c.

Oświadczenia woli przekazywane przez sieci informatyczne mają charakter oświadczeń składanych innej osobie. W rozpoznawanej sprawie polecenie przelewu zostało dokonane przez pozwaną w dniu 29 stycznia 2003 r., zatem kwestia, z jaką chwilą oświadczenie to uznać należy za złożone podlega ocenie na podstawie art. 61 k.c. w jego brzmieniu sprzed zmiany ustawą z dnia 14 lutego 2003 r. o zmianie ustawy kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 49, poz. 408). Zgodnie z jego ówczesną treścią, oświadczenie jest złożone, gdy doszło do adresata, w taki sposób, że mógł zapoznać się z jego treścią. Datą przyjęcia polecenia przelewu przez bank jest więc data, w której oświadczenie woli klienta przekazane przez sieć elektroniczną stało się dla banku dostępne w sposób umożliwiający zapoznanie się z jego treścią.

Odróżnić należy przy tym, przy składaniu oświadczeń woli za pomocą internetu, metodą *off line*, gdy brak możliwości bezpośredniego komunikowania się

stron, i metodę *on line*, gdy strony mają możliwość komunikowania się w czasie rzeczywistym, mimo braku kontaktu fizycznego. Oświadczenie woli w postaci elektronicznej dokonywane *on line* zostaje złożone z chwilą jego wejścia do systemu informatycznego prowadzonego i kontrolowanego przez odbiorcę (bank), to jest w momencie przyjęcia oświadczenia przez serwer odbiorcy i zarejestrowania na nim odpowiednich danych. Należy brać pod uwagę, że w przypadku elektronicznych operacji bankowych – jeżeli z okoliczności nic innego nie wynika – łączność *on line* jest permanentna i trwa całą dobę. Stała łączność z bankiem i możliwość dokonywania operacji bankowych o dowolnej porze jest jedną z cech tego systemu obsługi klientów.

Przyjęte rozróżnienie metod komunikacji elektronicznej znajduje uzasadnienie w treści art. 61 § 2 k.c., wprowadzonego, z mocą obowiązującą od dnia 23 września 2003 r., powołaną ustawą z dnia 14 lutego 2003 r. Na gruncie tego przepisu, zawiera się ono w pojęciu sposobu wprowadzenia oświadczenia woli wyrażonego w postaci elektronicznej do środka komunikacji elektronicznej, który powinien być taki, żeby jego adresat mógł zapoznać się z treścią oświadczenia.

Z materiałów zgromadzonych w sprawie wynika, choć wymaga to odpowiedniej weryfikacji przez Sąd *meriti*, że pozwana komunikowała się z bankiem metodą *on line*, na co wskazuje m.in. adnotacja banku na wydruku komputerowym nadawcy, ulokowana w rubryce dotyczącej przedmiotowej czynności, dokonanej w dniu 29 stycznia 2001 r. o godz. 23.35, iż przelew z rachunku posiadacza zostanie zaksięgowany w najbliższym dniu roboczym. Oznacza to zarazem, że polecenie przelewu dotarło do adresata w dacie i godzinie określonej przez bank, co znalazło dodatkowo potwierdzenie w komunikacie informatycznym udzielonym nadawcy, utrwalonym na wydruku komputerowym. Należy przy tym podkreślić, że dla oceny chwili złożenia oświadczenia woli (polecenia przelewu) dokonywanej z punktu widzenia art. 61 k.c. nie może mieć znaczenia fakt, iż niektóre lub wszystkie czynności odbiorcy (banku) – w tym dokonywanie potwierdzeń oraz podejmowanie innych działań z zakresu komunikacji elektronicznej – są zautomatyzowane i wykonywane przez program komputerowy.

Powyższe kwestie nie były przedmiotem wyjaśnienia i oceny Sądu w aspekcie rozważanych przepisów prawnych, co czyni koniecznym uchylenie zaskarżonego postanowienia (art. 386 § 1 w związku z art. 397 § 2 i art. 393<sup>18</sup> § 3 k.p.c.).

